

Beste Van Helmont-leden en Van Helmont-vrienden,

Het Doktersgild Van Helmont bestaat sinds 80 jaar en dat vieren wij. Weinig verenigingen bereiken die leeftijd. Wellicht weten weinig leden nog hoe en waarom het Doktersgild Van Helmont gesticht werd. Die tijd is lang voorbij en onze wereld is fel veranderd.

Het Doktersgild Van Helmont werd gesticht in 1936 als beroepsvereniging van de Vlaamse artsen van Brussel en omgeving en werd genoemd naar de Vlaamse arts en scheikundige Jan-Baptist Van Helmont.

De toestand tijdens het interbellum was in Vlaanderen en meer nog in Brussel sterk verschillend van nu. Ook het beroep van arts was sterk verschillend.

Geneeskunde en het beroep van arts waren toen nog hoofdzakelijk een Franstalige aangelegenheid. De meeste artsen hadden zowel het middelbaar als het hoger onderwijs in het Frans gekregen. Pas in 1930 was het mogelijk studies geneeskunde volledig in het Nederlands te volgen aan de Universiteiten van Gent en Leuven.

Artsen waren voor hun beroepsverdediging verenigd in de Fédération Médicale Belge en dat was hoofdzakelijk Franstalig. Maar de toestand was ook gunstig voor de Vlamingen. In 1919 werd het algemeen enkelvoudig stemrecht ingevoerd, zij het alleen nog voor mannen. Vrouwen hebben moeten wachten tot 1948. Daarmee kregen de Vlamingen een meerderheid in het Belgische parlement en ontstond de mogelijkheid om langs democratische weg gelijke rechten af te dwingen.

In 1922 werd het Algemeen Vlaams Geneesherenverbond opgericht als tegenhanger van de Fédération Médicale Belge. Het AVGV was een overkoepelende organisatie van lokale artsenverenigingen. Op vraag van het AVGV werd ook in Brussel een afdeling opgericht en dat was het Doktersgild Van Helmont. Bij de stichtende leden waren de eerste voorzitter Professor Libbrecht en dokter Edgard van Haelst. We zijn verheugd dat de zoon van Dokter van Haelst, dr. jur. Steven van Haelst hier aanwezig is en dat hij nog steeds actief betrokken is bij de acties voor een Vlaamse aanwezigheid in Brussel.

Het AVGV werd een machtige vereniging en het Doktersgild Van Helmont was een belangrijke pijler daarvan. Het AVGV stond in voor de beroepsverdediging van de artsen, voor de bijscholing, voor sociale bescherming van artsen en hun familie en kreeg tijdens de oorlog ook de opdracht van Orde der

Geneesheren, dus een tuchtkamer, te organiseren.

Maar het was ook een moeilijke en verwarde tijd wegens de Tweede Wereldoorlog en de daarop volgende repressie. Een aantal leidende figuren werd zwaar getroffen door de repressie en, in de jaren na de oorlog, durfden slechts weinigen het aan te behoren tot een Vlaamse vereniging, zeker in Brussel.

Maar het Doktersgild Van Helmont bleef bestaan en in de jaren zestig van vorige eeuw kwam er een heropleving onder het voorzitterschap van Dr. Walter Cassiman. Zijn zoon, prof. Jean-Jacques Cassiman had hier graag aanwezig geweest, maar was weerhouden door andere verplichtingen.

Beroepsverdediging van artsen behoorde wel niet meer tot de taken van het Doktersgild Van Helmont. Daarvoor waren artsensyndikaten opgericht.

Toch kwam het Doktersgild Van Helmont tot grote bloei en het ledenaantal steeg tot bijna 300. Het was de ontmoetingsplaats bij uitstek voor Vlaamse artsen in Brussel en omgeving. Een hoogtepunt was de viering van 60 jaar Doktersgild Van Helmont in 1996 met een groot feest in het Koloniënpaleis te Tervuren met meer dan 200 deelnemers.

In zekere zin was het ook een gemakkelijke periode voor het Doktersgild Van Helmont. Een groot deel van de farmaceutische industrie verwaarloosde wel de Vlaamse artsen, maar voor het Doktersgild Van Helmont waren ze vrijgevig. We kregen gemakkelijk hulp en sponsoring voor onze vergaderingen. Achteraf gezien waren de banden tussen industrie en het Doktersgild in die tijd misschien te nauw. Maar het waren andere tijden. Toen beseften weinigen, zowel binnen als buiten het geneeskundig beroep, dat we door sponsoring te aanvaarden ook een deel van onze vrijheid prijs gaven.

Nu krijgen we sinds verschillende jaren geen sponsoring meer, moeten we zelf vergaderingen organiseren en moeten we een deel van de kosten verhalen op onze leden. Dat maakt het moeilijker maar het is goed dat die band verbroken werd en dat we terug vrij en onafhankelijk zijn.

Het Doktersgild Van Helmont bleef steeds de belangen van Vlaamse artsen en patiënten verdedigen en bleef ijveren voor Nederlandstalige gezondheidszorg in Brussel. En dat was noodzakelijk in de geneeskundige sector en vooral in Brussel, in de Brusselse ziekenhuizen, bij de farmaceutische industrie.

Het Doktersgild Van Helmont zorgde voor bijscholing voor de aangesloten leden en ook voor de Vlaamse stagiairs in Brusselse ziekenhuizen. Het zorgde voor het vinden en laten verkiezen van geschikte artsen voor de Orde de Artsen. Het stond mee aan de wieg van een Vlaamse Wachtdienst voor huisartsen in Brussel en van Zorgnet, dat later omgevormd werd in het Huis voor Gezondheid. Het Doktersgild Van Helmont heeft daarin veel energie en ook geld geïnvesteerd.

Zo organiseerde het Doktersgild Van Helmont in 2002 een symposium over “Geïntegreerde Nederlandstalige gezondheidszorg voor Brussel en omgeving”, waarmee duidelijk de noodzaak aangetoond werd om meer te doen om de Nederlandstalige gezondheidszorg te coördineren en meer zichtbaar te maken. In 2005 konden we met een nieuw symposium het startsein geven voor de werking van Zorgnet.

In 2007 kon het Doktersgild Van Helmont een voor Vlaamse artsen rond Brussel en voor Vlaanderen ongunstige hervorming van de Orde der Artsen afwenden met een publiek debat. Er zou daarin bepaald worden dat artsen uit Vlaamse gemeenten met taalfaciliteiten zich verder kunnen aansluiten bij de Franstalige Orde van Artsen. Dat ging toen niet door, maar spijtig genoeg, heeft Vlaanderen die strijd voor integraal behoud van die gemeenten in Vlaanderen verloren bij de laatste staatshervorming.

Om de belangen van Vlaamse artsen en patiënten te verdedigen heeft het Doktersgild Van Helmont steeds nauw samengewerkt met andere Vlaamse verenigingen. Zoals reeds gezegd werd het Doktersgild Van Helmont gesticht als lid van het AVGV. Deze structurele band heeft de oorlog niet overleefd. Na de oorlog werd het AVGV omgevormd tot VGV, Vlaams Geneeskundigenverbond, en dit was niet meer het overkoepelend orgaan van lokale artsenverenigingen. De samenwerking bleef wel bestaan en werd de laatste jaren nog versterkt. We werken samen aan de verdediging van de belangen van Vlaamse artsen en patiënten en de leden van het VGV werden uitgenodigd op deze viering. Ik ben dan ook blij dat we een aantal leden van het VGV van buiten Brussel mogen verwelkomen.

Het Doktersgild Van Helmont is sinds meer dan dertig jaar lid van het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen en laat daar duidelijk de stem van de Brusselse Vlaamse artsen horen. Dat is nodig want Vlamingen van buiten Brussel hebben wel eens de neiging om zich van Brussel af te keren.

Ook is er een goede samenwerking met het Verbond de Vlaamse Academici.

In Brussel is de samenwerking volgens sommigen niet volledig gelukt. Het Doktersgild Van Helmont is niet toegetreden tot het Huis voor Gezondheid. Daar waren goede redenen voor, maar het was een moeilijke keuze. Wellicht hebben we toen de beste keuze gemaakt. Zo heeft het Doktersgild Van Helmont zijn vrijheid en onafhankelijkheid kunnen bewaren.

Maar dit alles gaat hoofdzakelijk over het verleden en, zelfs bij een tachtigste verjaardag, is het van belang naar de toekomst te kijken. Sommigen stellen zich wel eens de vraag : is het Doktersgild Van Helmont nog nodig, is het nog nuttig? Een aantal Vlaamse artsen van Brussel en omgeving zijn geen lid meer van onze vereniging. De belangstelling voor onze vergaderingen is verminderd. Toch blijft een onafhankelijke vereniging die de belangen van Vlaamse artsen en patiënten in Brussel en omgeving behartigt nog steeds

noodzakelijk. Deze belangen zijn wel degelijk in gevaar.

We hebben recent ook de perikelen meegemaakt inzake contingentering van artsen. We hebben daarvoor nauw samengewerkt met het VGV en het OVV en we hebben, voorlopig althans, een gunstig resultaat bekomen : de verhouding van N/F blijft behouden voor het toekennen van RIZIV-nummers. Dit probleem hebben we op onze algemene vergadering van juni 2015 uitgelegd aan onze leden. Toen kon ik als besluit zeggen : wat ook de oplossing mag zijn die voor de contingentering uit de bus komt, we mogen verwachten dat in de komende jaren het Franstalige overwicht in de geneeskunde opnieuw zal toenemen en dat het nog vele jaren zal duren om tot een evenwicht te komen.

Voorlopig doen we dus geen stap achteruit, maar het probleem blijft bestaan. Er is nog steeds een overtal aan Franstalige artsen en ook aan Franstalige studenten geneeskunde. En dat voelen we vooral in Brussel. De totale artsensiteit is in Brussel zeer groot, wellicht te groot, maar er zijn te weinig Vlaamse artsen in Brussel, zowel huisartsen als ziekenhuisartsen.

En dat staat niet los van het probleem dat we nu meemaken om een Vlaamse wachtdienst of wachtposten voor huisartsen in Brussel in stand te houden. Het Doktersgild Van Helmont heeft jaren geleden meegewerkt aan het oprichten van de Vlaamse Wachtdienst. Nu willen we dat niet laten verloren gaan en we ijveren verder voor Vlaamse gezondheidszorg in Brussel, zowel in de ziekenhuizen als voor dringende medische hulp. Hoe dit uiteindelijk zal opgelost worden weten we nog niet. Maar het Doktersgild Van Helmont blijft alert.

Ik mag hier ook de nieuwe regeling voor kinderbijslagen vermelden in gevolge de zesde staatshervorming. Kinderbijslagen werden zagezegd toegewezen aan de Gemeenschappen en dus ware het logisch dat Vlaanderen daarvoor bevoegd werd voor de Brusselse Vlamingen. Wat uit de bus kwam is helemaal anders : die bevoegdheid werd toegewezen aan de GGC, en dat is een gewestelijk orgaan. En er bestaan reeds plannen om in Brussel de Waalse regeling toe te passen. Brusselse Vlamingen zouden dus, inzake kinderbijslagen, afgesneden worden van Vlaanderen.

Dat heeft misschien rechtstreeks weinig te maken met ons beroep. Maar ook een deel van de gezondheidszorg wordt overgedragen aan de Gemeenschappen. Zal men dat ook aan de GGC toevertrouwen en langs die weg, afsnijden van Vlaanderen en bij Wallonië voegen?

Maar ik wil hier niet verder op ingaan. We zijn hier niet om te klagen over wat mis gaat. Ik heb deze knelpunten enkel vermeld om aan te tonen dat er nog een toekomst is voor het Doktersgild Van Helmont. Na tachtig jaar blijft het Doktersgild Van Helmont noodzakelijk! Laten we dus feest vieren omdat we reeds 80 jaar de belangen van Vlaamse artsen en patiënten in Brussel mogen

behartigen en omdat er nog een mooie toekomst voor ons ligt.

Ik wil ook enkele woorden zeggen over Jan-Baptist Van Helmont (1577-1644), naar wie ons Doktersgild genoemd werd. Ik kan reeds zeggen dat op onze voorjaarsvergadering Prof; Jan de Maere zal spreken over de figuur van J.B. Van Helmont. Ik zal het dus zeer kort houden, maar ik wil toch verduidelijken waarom die naam terecht gekozen werd door de stichters van ons Doktersgild. J.B. Van Helmont werd als boegbeeld gekozen omdat hij een Brusselse geleerde was. In Vilvoorde beweren ze dat hij van hen is. Beide hebben gelijk : J.B. Van Helmont is in Brussel geboren en in Vilvoorde gestorven. Voor ons is dat geen probleem want wij zijn een vereniging van Vlaamse artsen van Brussel en omgeving en Vilvoorde hoort daarbij.

Men kan zich afvragen waarom ze niet gekozen hebben voor Vesalius? Andreas Vesalius is ook een Vlaamse arts en geleerde en hij is ook in Brussel geboren. Vesalius heeft grotere roem verworven van J.B. Van Helmont en zijn bijdrage tot de geneeskunde is ongetwijfeld groter dan die van J.B. Van Helmont.

Toch hadden de stichters van het Doktersgild Van Helmont een goede reden om voor J.B. Van Helmont te kiezen en die reden is zijn boek "Dageraad", waarvan de volledige titel luidt "Dageraad oft Nieuwe opkomst der Geneeskunst in verborgen grondt-regelen der Natuere". Dat was een der eerste geneeskundige boeken in het Nederlands.

De taal van de geneeskunde was toen het Latijn. Toch schreef Van Helmont in het Nederlands en hij verantwoordde dat als volgt: " Ik schrijve dit in mijn vaderlandsche tael, opdat mijnen naesten in 't gemeyn daer af geniete, verstaende dat de waerheyt nergens naeckter en verschijnt; dan daar sy van alle cieraet ontbloot is".

Dit werd geschreven in 1659, dat is 357 jaar geleden. Toch blijft het voorbeeld en de waarschuwing van J.B. Van Helmont zeer actueel. De taal van de geneeskunde is niet meer het Latijn. Nu is dat het Engels. Maar vaak is dat slechts een "cieraet" met als doel dat "onze naesten in 't gemeyn" het niet zou begrijpen, zou denken dat we grote wetenschap verkondigen en niet zou merken hoe beperkt onze kennis is.

Bij het Doktersgild Van Helmont houden we het voorbeeld van J.B. Van Helmont in ere. Als wij een spreker uitnodigen, zal hij spreken in "onze vaderlandsche tael" zodat iedereen de "naeckte waerheyt, ontbloot van alle cieraet" kan horen en daer af kan genieten.

Robrecht Vermeulen
voorzitter
1 oktober 2016